

dva jugoslovanska kluba sploh nimata jasnega stališča, nego glasujeta danes za vlado in jutri proti vladi, in ker naposled s svojega stališča, s stališča interesov kranjskih mest in trgov nimajo vzroka, delati vladi brezobzirno opozicijo.

Iz glasovanja naprednih poslancev za dispozijski zaklad — čigar dovolitev bi, mimogrede omejeno, le tedaj bil izrečen izraz zaupanja, ako bi imeli parlamentarično ministrstvo — se je hotelo z dveh strani kovati politični kapital. Posrečilo se to pač ni, kakor kaže reteriranje „Slovenca“, ako pa izvenkranjski Slovenci menijo, da je potrebno energično povdarjanje opozicijskega stališča, potem naj primejo svoje poslance, ker ti so krivi, da je to postalo nemogoče. Ti so z razbitjem jugoslovanske delegacije na tri klube in z izoliranjem naprednih poslancev v svrhu oškodovanja njihovih volilcev pognali kamen nizdolu in ta se sedaj ne da ustaviti, ampak bo hitel dalje in dalje in najbrž prinesel še marsikako presenečenje.

Politični pregled.

Državni zbor. — Poslanska zbornica bo po dosedanjih dispozicijah zborovala do 21. marea, potem pa pojde na velikonočne počitnice. Ker dotlej ni možno rešiti celega proračuna, se dovoli vladi nov dvamesečen provizorij. Zdaj razpravlja zbornica že več dni o proračunu ministrstva notranjih del. Dispozijski fond je bil dovoljen s 172 proti 102 glasovom. Razprave niso nič kaj zanimive. Izmej jugoslovanskih poslancev sta govorila Žitnik in Perić.

Izjemno stanje v Trstu. — Odsek je odobril dr. Fuchsa poročilo, v katerem se razglasenje izjemnega stanja vzame na zanje.

Delegacijsko zasedanje se začne v drugem tednu meseca maja. Letos bodeta delegaciji zborovali v Budimpešti.

Porazumljenje radi sladkorja. — Bruseljska konferenca radi sladkornih premij je končana in obistinilo se je, kar sta zahtevali Francoska in Angleška. Premije na eksport sladkorja se odpravijo s 1. septembrom leta 1903., uvozna carina se pa zniža polagoma od 1. septembra l. 1902 do 1. septembra 1903 na 12 frankov, od tega dne do 1. septembra 1904 na 9 frankov, pozneje pa na 6 frankov.

Koncesija Italijanom. — Vlada bi rada pridobila italijanske člane tirolskega deželnega zbora, da bi odnehali od obstrukcije, s katero so začeli lani, in omogočili mirno zborovanje. Preporno jabolko je bila avtonomija Tridenta. Ker pa glede tega vprašanja sedaj ni misliti na sporazumljenje, želi vlada pridobiti Italijane z drugo koncesijo. Po listih kroži vest, da ponuja vlada Italijanom fakulteto v Tridentu, oziroma da je pripravljena, premestiti vse italijanske katedre iz Inomosta v Trident. Nemci se sedaj hudo zoperstavljajo, a tudi Italijani niso zadovoljni s to vladno ponudbo, vsaj njih časopisje se v tem smislu izreka.

Rusija. — Zadnji čas dohajajo iz Rusije zopet vesti o dijaških nemirih. Tudi lani so se zgodili veliki nemiri. Tedaj je postal general Vanovsky učni minister in je obljubil, da reformira vseučilišča. Mož svoje obljube seveda ni izpolnil. Ostalo je vse pri starem in iz tega so letos nastali novi nemiri. Ozadje vseh teh dogodkov so seveda socialne razmere. Rusija stoji že dlje časa takorekoč pred socialno revolucijo. Izgredi tekom februvarja so bili velikanski. Zadušilo jih je

vojaštvo. Nekaj oseb je bilo ubitih in ranjenih. Dijakov je bilo izključenih nad 600.

Albanija. — V zadnjem času je postal položaj v Albaniji jako resen. Prebivalstvo se punta in vzlic temu, da je turška vlada poslala obilo vojaštva na lice mesta, ne more napraviti miru. Zgodilo se je tudi že več političnih umorov, kar je seveda strasti le še bolj razvnelo. Ti nemiri so prav črn oblak na političnem obnebu na Balkanu in se izcimijo iz njih še lahke dogodbe, ki ne bodo samo lokalnega pomena.

Bolgarska. — Minolo nedeljo so se vršile volitve v bolgarsko sobranje. Od 189 poslancev, kolikor jih šteje ta zastop, pripada 101 vladni stranki, 30 jih pripada narodni stranki Stojlova, 8 je Stambulovcev, 10 Karavelovcev, 7 demokratov, 10 agrarcev, 9 liberalcev, somišljenikov Radoslavova, 8 socialistov, ostalih šest pa doslej še ne prištevajo nobeni stranki. Uradno poročilo pravi, da so se volitve izvršile v miru.

Francija. — V nekaterih tednih se bodo vršile na Francoskem splošne volitve v parlament. Seveda se že zdaj zanima zanje vse javno mnenje. Ministrski predsednik Waldeck-Rousseau je te dni na nekem banketu izrekel željo, naj se združijo vsi republikanci proti sovražnikom republike. Mej poslednje je ministrski predsednik uvrstil tudi ultramontance in seveda v prvi vrsti tiste laži republikance, ki so v resnici monarhisti. V tem tiči važnost te izjave, da začne vlada boj proti tem kot političnim strankam.

Zjedinjene države. — Nemški cesar je poslal svojega brata, princa Henrika v Združene države. Princ je bil v Novem Jorku sijajno sprejet in pogoščen, a sedaj se je kar nakrat situacija spremenila in Amerikanci so postali mrzli, kakor led. Kaj je vzrok tej uprav žaljivi hladnosti, še ni pojasnjeno. Kombinira se, da se Amerikanci, ki nimajo pred princi prav nikacega posebnega respekta, pač pa se zavedajo, da Nemčija potrebuje pač Amerikance, Amerika pa ne Nemcev, čutijo provocirane po princovskem nastopanju cesarjevega brata in ker ta ne nastopa kakor jednak med enakimi, ga ignorirajo.

Vojna v južni Afriki. — Angleži trde, da so blizu Harysmitha Bure popolnoma porazili in jim vzeli mnogo živine. Dotični burski oddelek je bil pod vodstvom Dewetta.

Rudništvo Rusije.

O priliki 200letnice ruske montaniške industrije na Uralu, je imel inženjer Belov v društvu za prosep ruske trgovine in industrije jako zanimivo predavanje o začetkih rudniške industrije na Uralskem, katera industrija se je pričela pred 200 leti, t. j. 15. decembra l. 1700. Istega dne je namreč počel delovati na Uralu prvi plavž za ulivanje železa. — V železni industriji Rusije igra 17. stoletje sploh važno vlogo, kajti v istem stoletju se je začel posebno pojavljati notranji razvoj Rusije, zlasti na gospodarskem polju, in je vlada obračala posebno pozornost na železno industrijo. Z ozirom na to je po svojih veččakih dala preiskati razne pokrajine na vsebino železa in tudi drugih kovin. Železa se je tudi kmalu našlo v ogromnih množinah v Tuli, Olonecu in na Uralu. Leta 1636. je za rusko železno industrijo odločilne važnosti, ker v

tem letu je bila v Tuli ustanovljena prva livarna. Proti koncu vlade carja Alekseja Mihajloviča je bila podeljena raznim osebam koncesija za ustanovitev plavžev, vsled česar so nastali plavži tudi v Nevjansku, (ustanovitelj Dimitrij Tomažev), prvi na Uralu. Za tem se sicer dolgo let ni nikdo brigal za železne zaklade Urala, a leta 1696. se je pod carjem Petrom Velikim to vprašanje iz nova vzbudilo. Ukaz Petra Velikega od 13. junija l. 1696. je dal povelje Dimitriju Protazijevemu, da ves Ural preišče z ozirom na njega rudniško bogastvo. Čez leto dni potem je Rotazijev naznanil vladi in carju, da je našel na vrhoturjem magnetno železo, katero je posebno dobro. Poskušnje so pokazale, da se iz dveh pudov rude dá izliti 83 solotnikov železa. Ko je vsled tega izbornega uspeha kemična preizkušnja pokazala, da je v rudi primešano tudi srebro, se je vlada začela resno zanimati za stvar. Ker pa žal tedaj ni bilo še veščakov v Rusiji, se je morala obrniti do inozemstva, ako je hotela ustanoviti v Vrhoturjem izdatne plavže. L. 1697. se je določilo, da se omenjeni plavži ustanove, ker so bili izpolnjeni vsi pogoji.

Ko se je car Peter Veliki 25. avgusta l. 1698. povrnil z nekega potovanja v Moskvo, poročalo se mu je ondi, da so plavži v Vrhoturjem pričeli svoje delovanje. Po uzorcu v Tuli se je ustanovilo pozneje še več plavžev na Uralskem, mej drugimi sloveči plavž v Nevjansku. Vse bi bilo šlo dobro izpod rok, ali tedanje zmešnjave v Kavkazu so mnogo motile uspešni razvoj podjetja. Pred vsem je bilo samovlačje kavkaških vojvod, ki so s svojimi četami razburjali deželo in ki niso prizanašali niti državnim napravam na Uralu.

Peter Veliki je vsled tega spoznal, da kronski plavži na Uralu ne bodo uspevali in je sklenil iste izročiti nekemu kovaču v Tuli Nikiti Demidovemu. Leta 1702. je Nevjansk z vso pritoklino vred prišel v posest kovača Demidova in sicer za sramotno nizko ceno, katero je izplačal v petih letnih obrokih. Pa tudi Demidovemu so vojvodi vedno kljubovali. Ko je kovač vložil tožbo pred carjem, se mu je ista rešila z največjimi svoboščinami. Demidov je bil doslej osvobojen nadlegovanja vojvod in se mu je podelilo nekako svobodno državljansko stališče, t. j. kovač Demidov je postal nekak samosvoj vladar in njegovo podjetje je bilo proglašeno za samostojno državo v državi. Seveda je imel Demidov tudi potem vedno težkoče. kajti nagon kavkaškega naroda, seliti se iz kraja v kraj, mu je delal preglavico glede delavskega vprašanja. Vse to namreč, da se zaradi obstoječih razmer industrija ni mogla plodonosno razviti, je napotilo carja Petra Velikega, da je izdal znani ukaz od 9. januarja l. 1703., vsled katerega ukaza se je začela železna industrija na Uralu mogočno razvijati in katera je slavila meseca decembra minolega leta 200letnico svojega obstanka.

Kmetijstvo.

Vinarski shod.

Kdor le količkaj pozna gospodarske razmere dežele Kranjske, tisti tudi ve, kako velikanskega pomena je za našo deželo vinarstvo. Žal, da ta plemenita panoga kmetijstva ni tako razvita, kakor bi bilo želeto, in da tudi od strani oblastev ne najde tistega varstva in tiste podpore, ki jo potrebuje in zasluži. Z ozirom na to je glavni odbor društva za varstvo avstrijskega vinarstva priredil 27. februarja v „Mestnem domu“ v Ljubljani zborovanje zaupnih mož, da se ti izreko o nekaterih velevažnih in perečih, vinarstva tikajočih se zadevah.

Shoda so se poleg lepega števila zaupnikov udeležili tudi deželni predsednik baron Hein, deželni glavar pl. Detela, deželnega glavarja namestnik baron Lichtenberg, dež. odbornik dr. Schaffer, vladna svetnika baron Schönberger in Friedrich ter okrajni glavar grof Margheri.

Zborovanje je otvoril deželni poslanec Langer, ki je pojasnil, da so produkcijski stroški postali dosti večji, kakor so bili nekdanj, tako da vinarstvo ni več aktivno. Društvo za varstvo avstrijskega vinarstva je vsled tega izdelalo več predlogov, a da se pokaže, če soglašajo interesentje s temi predlogi, se je sklical sedanji shod. Govornik je pozdravil deželnega predsednika barona Heina, ki je za obnovitev vinarstva preskrbel sredstva, dal vinarstvu smer, mu ugladil pota in je oživil. Dalje je pozdravil deželnega glavarja, njegovega namestnika in deželnega odbornika dr. Schafferja, ter predsednika kranjske hranilnice, ki je že mnogo storila za pospeševanje vinarstva.

Shod, je povdarjal govornik, je posebno važen z ozirom na to, da se gre za vinsko klavzulo. Čuje se namreč, da se je bati, da se vinska klavzula ne odpravi, posebno sedaj ne, ko se bodo vsled železnice čez Ture odprli novi gozdovi in se bo hotelo nizke carine na izvoz lesa doseči s tem, da se dovolijo nizke carine na uvoz vina.

Deželni predsednik baron Hein je povdarjal veliko važnost vinarstva. V zadnjih 20 letih se je vinarstvo povzdignilo na visoko stopinjo, a boriti se ima tudi z raznimi škodljivci. To borbo vodi društvo za varstvo avstrijskega vinarstva, ki hodi tudi vladi na roko, koder more. Deželni predsednik je želel zborovanju obilo uspeha.

Deželni glavar pl. Detela je pozdravil shod v imenu deželnega odbora in c. kr. kmetijske družbe rekši, da je deželni zbor kranjski za vinarstvo žrtvoval blizu pol milijona gld., torej toliko, kakor nobena druga kronovina. Deželni glavar je opravičil tudi odsotnost referenta deželnega odbora Povšeta.

Za tem se je pričela razprava o dnevnem redu.